

Geçmişten Günümüze Okul Müdürlüğü: Okul Müdürlerinin Metaforik Algıları

School Principalship from Past to Present: Metaphoric Perceptions of School Principals

Doç. Dr. Ertuğ CAN¹

Öz

Bu araştırmanın amacı, geçmişten günümüze okul müdürlerinin “okul müdürlüğü” kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla belirlemektir. Araştırma 2018-2019 öğretim yılında İstanbul’da görevli 56 okul müdürü ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kapsamında fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın verileri açık uçlu sorulardan oluşan yapılandırılmış bir form aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen metaforlar betimsel ve içerik analizi yardımıyla analiz edilmiştir. Araştırmada okul müdürleri geçmişteki okul müdürlüğü kavramına ilişkin 10 farklı kavramsal kategori altında 53 metafor üretmişlerdir. Bu kavramsal kategoriler, “saygın, rahat, otoriter, güvenli, değerli, lider, ulaşılmaz, dokunulmaz, resmî ve zor” olarak belirlenmiştir. Okul müdürleri, günümüzdeki algılamalarına bağlı olarak “okul müdürlüğü” kavramı ile ilgili 11 farklı kavramsal kategori altında toplam 54 adet geçerli metafor üretmişlerdir. Bu kavramsal kategoriler, “hizmetkâr, siyasî, değersiz, güvensiz, sorumluluk, yetkisiz, belirsizlik, rehber, baskı, ateşten bir gömlek, kariyer” olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, okul müdürlerinin geçmişten günümüze "okul müdürlüğüne" ilişkin metaforik algıları bir bütün olarak ele alındığında, geçmişteki metaforik algılamalar daha olumlu iken, günümüzdeki metaforik algılamaların daha olumsuz olduğu görülmektedir. Okul müdürlerinin değişen görev, rol, sorumluluk ve beklentileri ile sürekli yasal düzenleme değişiklikleri, katılımcıların metaforik algılarını etkilemiş olabilir. Okul müdürlüğü için yasal düzenlemeler yapılması, meslekî standartlar ve yeterlikler geliştirilmesi faydalı olabilir. Okul müdürlüğü eğitim politikaları bağlamında yeniden ele alınmalıdır. Böylece, "okul müdürlüğü" bakış açısı değişebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul müdürlüğü, geçmişte okul müdürlüğü, günümüzde okul müdürlüğü, okul müdürü, metafor

Makale Türü: Araştırma

Abstract

The aim of this research is to determine the perceptions of school principals regarding the concept of "school principalship" from past to present through metaphors. The research was carried out with 56 school principals working in Istanbul in the 2018-2019 academic year. The phenomenology design was used within the scope of qualitative research method. The data were collected through a structured consisting of open-ended questions. Metaphors were evaluated with descriptive and content analysis. Participants produced 53 metaphors under 10 conceptual categories regarding the concept of school principalship in the past. These categories were determined as "respectable, comfortable, authoritarian, secure, valuable, leader, inaccessible, untouchable, official and difficult". Depending on their current perceptions, participants have produced 54 valid metaphors under 11 categories. These conceptual categories were determined as "servant, political, worthless, insecure, responsibility, unauthorized, uncertainty, guide, pressure, a shirt of fire, career". It is seen that the metaphorical perceptions in the past were more positive while today's metaphorical perceptions are more negative. School principals' changing duties, roles, responsibilities, expectations and continuous legal regulation changes, may have affected the metaphorical perceptions of the participants. It may be beneficial to make legal arrangements for the

¹Kırklareli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, ertugcan@gmail.com

Atf için (to cite): Can, E. (2022). Geçmişten günümüze okul müdürlüğü: Okul müdürlerinin metaforik algıları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(3), 861-884.

school principalship, and to develop professional standards and competencies. School principalship should be reconsidered in the context of education policies. Thus, the "school principalship" perspective may change.

Keywords: School principalship, school principalship in the past, school principalship today, school principal, metaphor

Paper Type: Research

Giriş

Okulların görevlerini etkili bir şekilde yerine getirebilmeleri için etkili yönetimi ile birlikte, okul müdürlerine de önemli rol ve görevler düşmektedir. Başaran'ın (1996) belirttiği gibi okul, eğitim sisteminin eğitimi üreten temel sistemi ve eğitim yönetiminin aracıdır. Okul, eğitimsel etkinliklerin düzenli ve sistematik yürütülebilmesi amacıyla tasarlanan eğitim ortamı (Özdemir, 2018, s.148), sosyal bir sistem olarak ise öğretme ve öğrenmeye hizmet eden örgütlerdir (Hoy, & Miskel, 2012, s.33). Okulların toplumda yerine getirmeleri beklenen sosyal, ekonomik ve politik görevleri bulunmaktadır (Bursalıoğlu, 2000, s.37). Okulların bu görevleri etkili bir şekilde yerine getirebilmeleri okul müdürlerinin üstlendikleri görev, rol ve sorumlulukları gerçekleştirebilmelerine bağlıdır. Çelikten'in (2004) yaptığı çalışmaya göre, okul müdürleri anne, baba, iş adamı, öğretim liderliği, arabulucu, disiplin sağlayıcı, rehber, yargıç, öğretmen, yönetici, sırdaş, eğitici, problem çözücü, iletişim başlatıcı gibi roller üstlenmektedir. Okulların etkililiği için okul müdürlerinin bu rolleri ile görev ve yetkilerini başarılı bir şekilde gerçekleştirmeleri büyük önem taşımaktadır.

Okul örgütünü okul müdürü yönetir (Demirtaş, 2014, s.121) ve bu yüzden, okulun amaçlarını gerçekleştirecek, yapısını yaşatacak ve havasını koruyacak iç öğelerin lideri okul müdürü olmalıdır (Bursalıoğlu, 2000, s.40). Çünkü okulların etkililiğinde rol oynayan en önemli öğelerden biri okul müdürleridir (Hoy, & Miskel, 2012, s.283). Okul ya da eğitim örgütü, işleyişi boyunca küçük büyük sorunlarla karşı karşıya kalır. Bu sorunlar çözülmeden okulun ya da eğitim örgütünün amaçlarını gerçekleştirmesi, planlanan düzeye ulaşamaz (Başaran, 1996, s.29). Okullar etkili olabilmek ve uzun süreli hayatta kalabilmek için değişen çevre koşullarına ayak uydurmak zorunda olan açık sistemlerdir (Hoy, & Miskel, 2012, s.416). Okulların etkililiği ve başarısında okul yöneticilerinin önemli bir rolü vardır (Balci, 2001). Ancak, Bursalıoğlu'nun da (2000), belirttiği gibi okul yönetiminin en temel görevi olan okulu amaçlarına uygun yaşatabilmesinde okul yöneticilerinin yetki ve sorumluluk düzeyleri büyük önem taşımaktadır. Çünkü okul yöneticilerinin yetki ve sorumluluk düzeyleri okul yönetiminin değerini yükselttiği gibi, önemini de artırmaktadır. Bu bağlamda etkili bir okul yönetimi için okul yöneticilerinin yetki ve sorumluluk dengesinin sağlanmasının önemli olduğu belirtilebilir. Ancak, Erdoğan'a (2000, s.89) göre, okul yöneticiliği için Türkiye'de bürokratik işlemlerin dışında uzmanlığı yansıtan bir gereklilik olmadığı için okul yönetimi ve okul yöneticiliği, meslekî açıdan belirli bir çerçeveye oturamamıştır. Okul yöneticiliğini çağrıştıran belirli bir farklılık yoktur. Balyer'in (2012, s.85) belirttiği gibi, günümüzde okulların yapısının değişmesine paralel olarak okul müdürlerinin otorite tesisi, sorumluluk, öğretim programı, finansal konular, personel değerlendirme, okul politikalarını oluşturma ve karara katılım gibi rollerinde değişimler olmakta ve beklentiler farklılaşmaktadır. Bu bağlamda, okul müdürlüğünün bu görevi yerine getiren okul müdürleri tarafından nasıl algılandığı da önemli görülmektedir. Bu çalışmada okul müdürlüğüne ilişkin metaforlar incelenmiştir.

Metaforlar bir düşünce ve görme şekli olarak yeni bir olguyu anlama ve açıklama bakımından katkı sağlamaktadır (Morgan, 1998). Metafor, bir bireyin yüksek düzeyde soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu anlamada ve açıklamada işe koşabileceği güçlü bir zihinsel araçtır. Genel bir metafor ilişkisinde, metaforun kaynağı, metaforun konusunu farklı bir açıdan anlama ve açıklamada zihinsel bir "filtre" veya "süzgeç" işlevine sahiptir (Saban, 2008). Metaforlar, sosyal destek, etkileşim, ağ, ilişkiler ve diğer çeşitli sosyal faktörlerin önemli unsurlarını ortaya çıkarmada yollar sağlar ve araştırmacıya çeşitli açıklamaları ve ilişkileri

kuramsallaştırırken rolünü temsil etme fırsatı sunar (Berg, 2001, s.171; Akt: Kesik ve Aslan, 2020, s.332).

Okul müdürlerine ilişkin ulusal ve uluslararası düzeyde değişik metafor araştırmaları yer almaktadır. Literatürde ulusal düzeyde okul müdürlerinin okul müdürlüğüne yönelik algılarını metaforlar yoluyla belirlemeye yönelik değişik araştırmalar (Demirtaş ve Özer, 2014; Konan ve Yılmaz, 2016; Yalçın ve Erginer, 2012) bulunmaktadır. Bazı araştırmalar (Akan, Yalçın ve Yıldırım, 2014; Akan ve Yarım, 2019; Baştan, Tetik ve Kasımay, 2014; Boydak Özcan ve Şener, 2014; Cerit, 2008b; Çobanoğlu ve Gökalp, 2015; Dönmez, 2008; Gencer, 2021; Görgülü, 2019; Inbar, 1996; Korkmaz ve Çevik, 2018; Lum, 1997; Örucü, 2014; Pesen, Kara ve Gedik, 2015; Turhan ve Yaraş, 2013; Tüzel ve Kalyon, 2017; Tüzel ve Şahin, 2014; Yalçın, 2011; Yalçın ve Erginer, 2014; Yıldırım ve Uğur, 2011) ise farklı katılımcıların okul müdürü kavramına yönelik metaforik algılarını belirlemeye yöneliktir. Bu araştırmaların genellikle öğretmen, öğretmen adayları ve öğrencilerin katılımı ile yürütüldüğü ve okul müdürlerinin yeterlik alanlarına odaklandığı, eğitim politikaları ve uygulamaya dönük öneriler geliştirildiği görülmektedir. Balyer'e (2013) göre, okul müdürlerinin görev, rol ve sorumlulukları ile okul müdürlüğü makamı, okulların etkililiğinde ve öğretimin kalitesinde büyük öneme sahiptir. Bu bağlamda, okul müdürlerinin okul müdürlüğüne yönelik algılarını geçmişten günümüze metaforlar aracılığıyla ortaya koymak büyük önem taşımaktadır.

1. Amaç ve Önem

Bu araştırmanın amacı, okul müdürlerinin geçmişten günümüze “okul müdürlüğüne” ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmaktır. Araştırma kapsamında, okul müdürlerinin geçmişten günümüze okul müdürlüğüne ilişkin metaforik algıları aşağıdaki sorulara göre belirlenmeye çalışılmıştır: Okul müdürlerinin;

1. Okul müdürlüğüne yönelik geçmişte sahip oldukları metaforlar nelerdir? Bu metaforlar, ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında yer almaktadır?

2. Okul müdürlüğüne yönelik günümüzde sahip oldukları metaforlar nelerdir? Bu metaforlar, ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında yer almaktadır?

Bu araştırma, okul müdürlerinin doğrudan okul müdürlüğüne yönelik geçmişteki ve günümüzdeki metaforik algılarını ortaya koyması bakımından diğer araştırmalardan farklılık taşımaktadır. Çünkü literatürde okul müdürlüğüne değil, genellikle okul müdürüne ve okul müdürünün farklı özelliklerine yönelik farklı katılımcıların (öğrenci, öğretmen, öğretmen adayı, veli) görüşlerine dayalı araştırmalar yer almaktadır. Literatürde okul müdürlerinin okul müdürlüğünü geçmişte ve bugün nasıl algıladıklarını metaforlar yardımıyla belirlemeye yönelik bir araştırmaya rastlanmaması araştırmanın önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca, okul yöneticileri atama ve görevlendirilme yönetmelikleri 1990 ile 2018 yılları arasında 14 defa değiştirilmiş (Karip, 2018), mevcut yönetmelik de (MEB, 2021a) 2021 yılında 15. defa değiştirilmiştir. Bu durum, okul müdürlüğünün yasal anlamda sağlıklı bir temele oturtulmadığını göstermektedir. Ayrıca, Türkiye’de okul müdürlüğünün profesyonel bir meslek olarak kabul edilmemesi ve okul müdürü yetiştirmeye yeterince önem verilmemesi (Balyer ve Gündüz, 2011), okullara yönetici seçme, yetiştirme ve atamada adil ve güvenilir bir sisteme ihtiyaç olması (Sezer ve Engin, 2021), okul yöneticiliğinin bir meslek olarak görülmemesi ve okul yöneticiliğine atanan müdürlerin hizmet öncesinde ve hizmet sürecinde tam olarak yetiştirilememesi (Yıldırım, 2011), şeklinde sorunlar sıralanmaktadır. Bununla birlikte, 20. Milli Eğitim Şûra Kararları (MEB, 2021b), 2023 Vizyon Belgesi (MEB, 2018) ve Öğretmen Strateji Belgesi (MEB, 2017) incelendiğinde, okul yöneticilerinin yetiştirilmesi ve meslekî yeterliklerinin sağlanmasına ihtiyaç bulunduğu, okul yöneticiliğinin liyakat ve uzmanlık temelinde profesyonel bir meslek olarak ele alınması gerektiği belirtilmektedir. Görüldüğü gibi gerek yasal boyutta gerekse pedagojik ve meslekî olarak okul müdürlüğü konusunda karşılaşılan sorunlar ve tespitler bu konunun farklı bir bakış açısı ve yöntem temelinde incelenmesini gerektirmektedir. Böylece, okul müdürlerinin okul müdürlüğünü

geçmişte ve günümüzde nasıl algıladıklarının metaforlar yoluyla belirlenmesi, okul müdürlüğünün mevcut görünümünü ortaya koyması ve okul müdürlüğünün gelişimine katkı sağlaması, bu araştırmanın alandaki bir boşluğu doldurması bakımından büyük önem taşımaktadır. Böylece, okul müdürlüğünün geçmişten bugüne doğru nasıl algılandığı ve bu algılamanın nasıl bir gelişim gösterdiğinin ortaya koyulmasına ve elde edilecek sonuçlara yönelik çıkarımlara yardımcı olacağı söylenebilir.

2. Yöntem

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden olan olgubilim (fenomenoloji) deseninde tasarlanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2006) göre, olgubilim araştırmalarında veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve olguyu dışa vurabilecek bireyler ya da gruplardır. Bu araştırmada okul müdürlerinin okul müdürlüğüne ilişkin yaşantıları belirlenmeye çalışılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'in (2006) belirttiği gibi, metaforlar betimleme amacıyla kullanıldıklarında, durum, olay ve olgular olduğu gibi betimlenir, resmedilir, yani metaforlar nitel veri toplama yöntemi olarak kullanıldıklarında betimleme işlevi yerine getirmektedir. Morgan (1998) ise metaforun genel olarak söylemi söylemeye yönelik söz sanatlarından bir olduğunu ve bu düşüncenin zamanla insanın dünyayı kavraması veya görmesi şeklinde algılanmaya başladığını belirtmektedir. Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir.

2.1. Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubu, 2018-2019 öğretim yılında İstanbul'un Maltepe ve Kadıköy İlçelerinde görevli 56 okul müdüründen oluşmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde aktif olarak okul müdürlüğü yapmaları ve kolay ulaşılabilir olmaları kriterleri esas alınmıştır. Bu kapsamda araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ve kolay ulaşılabilir durum örnekleme (Yıldırım ve Şimşek, 2006) kullanılmıştır. Araştırmaya katılan okul müdürlerine ilişkin kişisel veriler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Okul müdürlerinin kişisel özelliklerine ilişkin frekans dağılımları

Kişisel Özellikler	Özellik Kategorileri	(n)
Kıdem	0-1 yıl	6
	1-5 yıl	23
	6-10 yıl	13
	11-15 yıl	6
	16-20 yıl	3
	21-25 yıl	1
	26-30 yıl	4
	Toplam	56
	Branş	Sınıf Öğretmenliği
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği		6
Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenliği		5
Okul Öncesi Öğretmenliği		2
Türk Dili ve Edebiyatı		2
Tarih		2
Elektrik-Elektronik Teknolojisi		2
Matematik		2
Diğer		7
Toplam		56

Tablo 1 incelendiğinde, okul müdürlerinin çoğunluğunun (n=23) kıdeminin 1-5 yıl arasında olduğu ve genellikle sınıf öğretmenliği (n=28) mezunu oldukları görülmektedir. Okul müdürlerinin belli bir çalışma kıdemine sahip olmalarının araştırmada daha derinlemesine verilerin elde edilmesine katkı sağladığı söylenebilir.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen açık uçlu sorulardan oluşan yapılandırılmış bir form aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma gönüllülük esasına göre yürütülmüştür. Veri toplama aracı geliştirilmeden önce konu ile ilgili alan yazın taraması gerçekleştirilmiş ve altı okul müdürü ile ön görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde okul müdürlerinin geçmişteki okul müdürlüğüne yönelik özlere ve genellikle olumlu ifadeler kullandıkları gözlemlenmiştir. Mevcut dönemdeki okul müdürlüğünün ise zorlukları ile koşulların sürekli değişkenlik gösterdiğine yönelik görüşler belirttikleri görülmüştür. Bu ön görüşmeler ve alan yazın taraması sonucunda okul müdürlüğünün geçmişte ve bugün nasıl algılandığını belirlemeye yönelik taslak sorular hazırlanmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir. Böylece, taslak formda yer alacak aday sorular belirlenmiştir. Belirlenen taslak sorular, eğitim yönetimi alanında uzman olan ve genellikle nitel araştırmalar üzerine araştırmalar yürüten üç öğretim üyesinin görüşlerine sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda, araştırma formunda yer alacak soruların okul müdürlerinin görüşlerine göre okul müdürlüğünün geçmişte ve bugün nasıl algılandığını metaforlar yardımıyla belirlemenin amaca daha uygun olacağı değerlendirilmiştir. Okul müdürleri ve alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda araştırma soruları anlaşılabilirlik, açıklık, amaca uygunluk ve kapsam geçerliği bakımlarından da düzenlenmiş ve veri toplama aracına son şekli verilmiştir. Araştırma için Kırklareli Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulundan 19.04.2021 tarih ve E-35523585-302.14.99-9336 sayılı Etik Kurulu Onayı alınmıştır.

Veri toplama aracı uygulanmadan önce altı okul müdürünün katılımı ile pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamada okul yöneticileri kavramı kullanılmasına rağmen, katılımcıların genellikle “okul müdürü” kavramını tercih ettikleri görülmüştür. Bu yüzden, yapılan ön görüşmelerde ve uzman görüşü doğrultusunda “okul yöneticisi” kavramı yerine “okul müdürü” kavramının kullanılmasına karar verilmiştir. Bu sonuç, aynı zamanda “okul müdürü” kavramının daha yaygın kullanıldığını ve kabul gördüğünü de göstermektedir.

Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde okul müdürlerinin kişisel özelliklerini (kıdem ve branş) belirlemeye yönelik iki soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise yapılandırılmış iki soru yer almaktadır. Okul müdürlerinin “okul müdürlüğü” kavramının geçmişte ve günümüzdeki durumuna ilişkin görüşlerini metaforlar aracılığıyla ortaya koyabilmeleri için aşağıdaki cümleleri tamamlamaları istenmiştir:

“Okul müdürlüğü eskiden..... gibiydi çünkü.....”

“Şimdi ise okul müdürlüğü..... gibidir çünkü.....”

Araştırmada üretilen metaforları daha anlamlı hale getirebilmek ve betimleme gücünü artırmak amacıyla “çünkü” ifadesi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek’in de (2006) belirttiği gibi, katılımcıların çünkü ifadesine vermiş oldukları yanıtlar ile farklı katılımcıların aynı metafora yönelik anlam farklılıkları belirlenmeye çalışılmıştır.

2.2.1. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri, araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlayan okul müdürleri ile gerçekleştirilmiştir. Öncelikle, okul müdürlerine araştırmanın amacı açıklanmış ve kişisel bilgilerin gizli tutulacağı belirtilmiştir. Sorular katılımcılara araştırmacı tarafından doğrudan yöneltilmiş ve anlaşılmayan noktalarda ek açıklamalar yapılmıştır. Araştırma verileri, okul müdürlerine yönelik bir eğitim semineri esnasında aynı anda toplu olarak uygulanmış ve veri toplama aracında yer alan soruları yazılı olarak cevaplamaları istenmiştir. Uygulama sonucunda toplam 68 form teslim alınmıştır.

2.2.2. Verilerin Analizi

Araştırma verileri içerik analizi yardımıyla değerlendirilmiştir. İçerik analizi, toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirir ve önceden belirgin olmayan temaların boyutlarının ortaya çıkarılmasına olanak sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Verilerin analizi

aşamasında okul müdürlerinin geçmişte ve bugünkü algılamalarına bağlı olarak okul müdürlüğü ile ilgili üretilen metaforlar araştırmacı ve iki alan uzmanı tarafından incelenmiştir. Daha sonra, Kesik ve Aslan'ın (2020) belirttiği gibi, “adlandırma, eleme, derleme, kategori geliştirme, geçerlik ve güvenilirliği sağlama, frekans hesaplama” aşamaları izlenmiştir. Verilerin analizi aşamasında, elde edilen toplam 68 yapılandırılmış form incelenmiştir. Adlandırma aşamasında, okul müdürlerinin ürettiği oldukları metaforlar numaralandırılmıştır. Eleme aşamasında tüm metaforlar gözden geçirilmiş, cümlelerde metafor ifadesi taşımayan, yeterli görüş belirtilmeyen, metafor üretilmeyen, benzetme açıklaması yer almayan, amaca uygun olmayan eksik veya hatalı doldurulan 12 form elenmiştir. Verilerin analizinde üretilen metaforlar ile birlikte “çünkü” ifadesinin metafor ile ilişkili olması esas alınmıştır. Derleme aşamasında, geçersiz metaforlar çıkarıldıktan sonra kalan metaforlar tekrar listelenmiştir. Kategori geliştirme aşamasında ise okul müdürlerinin okul müdürlüğüne yönelik ürettiği oldukları metaforlar ortak özelliklerine göre sınıflandırılmıştır.

2.3. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Verilerin analizinde geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması aşamasında, araştırmanın her aşamasının ayrıntılı olarak raporlanmasının geçerlik ve güvenilirliği artırmada olumlu etki ettiği söylenebilir. Araştırmanın uygulama aşamasının doğrudan araştırmacı tarafından gerçekleştirilerek katılımcılara ayrıntılı açıklamalar yapılması ve anlaşılmayan noktalarda geribildirimler sağlanması, araştırmanın iç güvenilirliğinin sağlanmasında olumlu katkı sağlamıştır. Araştırmada öncelikle altı okul müdürü ile pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamada katılımcılara ilişkin demografik sorular ile açık uçlu soruların doğru anlaşıldığı tespit edilmiştir. Veri analizi sürecinde özellikle metaforların belirlenmesinde araştırmacıdan farklı olarak eğitim bilimleri alanında uzman bir araştırmacıdan destek alınmış, birbirinden bağımsız olarak metaforlar üretilerek daha sonra karşılaştırmalar yapılmıştır. İlk aşamada geçmişteki okul müdürlüğüne yönelik 68, günümüzdeki okul müdürlüğüne yönelik ise 64 metafor üretildiği tespit edilmiştir. Ancak, ikinci aşamada her iki araştırmacının analizleri karşılaştırılarak, aralarındaki uyum esas alınmış, gerekli eleme ve birleştirmeler sonucunda geçmişteki okul müdürlüğüne yönelik 53, günümüzdeki okul müdürlüğüne yönelik ise 54 metafor belirlenmiştir. Ayrıca, verilerin analiz süreci ayrıntılı olarak açıklanmış, bulgular doğrudan alıntılar ile desteklenerek katılımcı numaraları K1, K2, K3 şeklinde kodlanarak bulgular bölümünde sunulmuştur. Kodlamanın güvenilirliğini belirlemek amacıyla Miles ve Huberman'ın (1994, s. 64), [Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)] x 100, formülü uygulanmıştır. Bu aşamada okul müdürlerinin geçmişte okul müdürlüğünü nasıl algıladıklarına ilişkin ürettiği oldukları metaforlara ilişkin güvenilirlik analizi yapılmıştır. [Güvenirlik = 46 / (46 + 7)] x 100 = .87; işlemi sonucunda kodlayıcılar arasındaki uyum .87 olarak bulunmuştur. Daha sonra, okul müdürlerinin günümüzde okul müdürlüğünü nasıl algıladıklarına ilişkin ürettiği oldukları metaforlara ilişkin güvenilirlik analizi yapılmıştır. [Güvenirlik = 48 / (48 + 6)] x 100 = .89; işlemi sonucunda kodlayıcılar arasındaki uyum .89 olarak bulunmuştur. Bu güvenilirlik analizleri sonucunda, kodlayıcılar arası tutarlılığın %70'ten büyük olması, kodlamaların tutarlı olduğunu (Miles ve Huberman, 1994) doğrulamaktadır.

2.4. Araştırmacının Rolü

Nitel araştırmacı bizzat alanda zaman harcayan, araştırma kapsamındaki kişilerle doğrudan görüşen ve gerektiğinde bu kişilerin deneyimlerini yaşayan, alanda kazandığı bakış açısını ve deneyimleri, toplanan verilerin analizinde kullanan kişidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.43). Ancak, nitel araştırmalarda araştırmacının yansızlığını sağlayabilmek için araştırma yapılan konu, olay ve olguların doğal ortamına müdahale etmemesi gerekmektedir. Bu araştırmada araştırmacı olabildiğince yansız davranmaya, katılımcıları etkilememeye çalışmıştır. Doğal ortama duyarlı davranarak araştırmanın deseni, katılımcılar, veri toplama aracı ve verilerin analizi ile bulguların sunumunda açık, esnek ve tarafsız olmaya gayret etmiştir.

3. Bulgular

Bu bölümde okul müdürlerinin geçmişte ve günümüzdeki algılamalarına bağlı olarak “okul müdürlüğü” kavramına yönelik metaforlara ilişkin elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Geçmişte Okul Müdürlüğüne İlişkin Metaforlar

Araştırma bulgularına göre, okul müdürlerinin okul müdürlüğüne yönelik geçmişte sahip oldukları metaforlar ile metaforların ortak özellikleri bakımından yer aldıkları kavramsal kategoriler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Geçmişte okul müdürlüğüne ilişkin kavramsal kategoriler ve metaforlar

Kavramsal Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	Kişi Sayısı (f)
Saygın	Adam (f=2), daha demokratik seçilmiş, saygınlığı olan bürokrat, itibarlı, prestijli bir iş, saygınlığı olan bir makam, rahat koltuk, şık bir kıyafet, saygın (f=3), müdür, daha ciddi bir kurum, liyakat, kariyer.	13	16
Rahat	Fıstık, yatış yeri, katıksız ekme, yumuşak rahat bir koltuk (f=2), rahat, kebab, koltuk sevdası, rahat bir meslek dalı.	8	9
Otoriter	Buz, otoriter (f=4), öğrencilerin korktuğu bir yer, komutanlık, despot, saygınlığı var gibi ama korkulan.	6	9
Güvenli	Güvenli liman, yapılabilir, çok uzun ömürlü, garanti kadro, kavanozun içindeki taş, halat.	6	6
Değerli	Cazip, değerli bir iş (f=3), inisiyatif kullanılan, daha bağımsız, kaftan, liyakatli.	6	8
Lider	Okulun önderi, olması gerektiği gibi, güvenilen, baba.	4	4
Ulaşılmaz	Genel müdürlük, ulaşılmaz, makam, kapalı kapılar ardında ulaşılamaz.	4	4
Dokunulmaz	Kral (f=4), dokunulmaz, ağalık.	3	6
Resmî	Ciddî, yönetici (f=2).	2	3
Zor	Ateşten gömlek.	1	1
Toplam		53	66

Tablo 2’de görüldüğü gibi, okul müdürleri “okul müdürlüğü” ile ilgili olarak geçmişteki algılamalarına bağlı olarak 10 kavramsal kategori altında 53 geçerli metafor üretmiştir. Bu kavramsal kategoriler, üretilen metafor sayısına göre sırasıyla “saygın, rahat, otoriter, güvenli, değerli, lider, ulaşılmaz, dokunulmaz, resmî ve zor” olarak belirlenmiştir. Aynı metaforu birden fazla katılımcının ifade ettiği, bazı katılımcıların ise birden fazla metafor ürettikleri görülmektedir. Görüldüğü gibi, “saygın” kategorisinde daha fazla metafor üretilmiştir. Okul müdürlerinin geçmişteki okul müdürlüğüne ilişkin ürettiği metaforların sıralaması Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Geçmişteki okul müdürlüğüne ilişkin kavramsal kategoriler

Şekil 1’de görüldüğü gibi, okul müdürlerinin geçmişteki okul müdürlüğüne ilişkin üretmiş oldukları metaforlar 10 kavramsal kategori altında toplanmıştır. Bu kavramsal kategorilerin ve metaforların genellikle olumlu olduğu dikkat çekmektedir. Katılımcıların kavramsal kategoriler altında üretmiş oldukları metafor örnekleri aşağıda sunulmuştur.

3.1.1. Saygın Olarak Okul Müdürlüğü

16 katılımcının 13 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; Adam (f=2), daha demokratik seçilmiş, saygınlığı olan bürokrat, itibarlı, prestijli bir iş, saygınlığı olan bir makam, rahat koltuk, şık bir kıyafet, saygın (f=3), müdür, daha ciddi bir kurum, liyakat, kariyer, şeklindedir. Katılımcıların bu kategoride üretmiş oldukları bazı metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Okul müdürlüğü eskiden “adam” gibiydi, çünkü hepsi olmasa da genelde bir süreçten geçerek, pişerek, olgunlaşarak “müdür” oluyorlardı. Genel kabul görüyorlardı. Bir duruşları vardı. Bir zırhları vardı elbet “657”. Ancak, “adamlar” bunu hiç kullanmazlardı. Onların isimleri ile anılırdı okullar. A... S.....’un okulu gibi.” (K1)

“Okul müdürlüğü eskiden “daha demokratik seçilmiş” gibiydi, çünkü ideolojik ve politik görüşe göre değil, daha çok kişisel özellikleriyle bu işi yapabilirliğine göre seçilirdi.” (K4)

“Okul müdürlüğü eskiden “saygınlığı olan bürokrat” gibiydi, çünkü yetkisi olan, dış etkilerin daha az müdahil olduğu bir meslek grubuydu.” (K13)

“Okul müdürlüğü eskiden “prestijli bir iş” gibiydi, çünkü herkes sana gıpta ile bakar, saygı duyardı.” (K25)

“Okul müdürlüğü eskiden “saygınlığı olan bir makam” gibiydi, çünkü veliler ve öğrenciler okul müdürüne saygı gösteriyorlardı. Öğretmenlerin nazarında saygınlığı ve ağırlığı olan bir makamdı.” (K27)

“Okul müdürlüğü eskiden “rahat bir koltuk” gibiydi, çünkü rahattı, atanma koşulları belirgin idi. Hak ederek bir yere atanıyorduk. Sınav sistemi ile en azından hak ederek atanıyorduk. Herkes saygı duyuyordu.” (K28)

“Okul müdürlüğü eskiden “daha ciddi bir kurum” gibiydi, çünkü herkes tarafından (öğrenci-öğretmen-veli) daha saygın görülürdü.” (K48)

3.1.2. Rahat Olarak Okul Müdürlüğü

9 katılımcının 8 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; fıstık, yatış yeri, katıksız ekmek, yumuşak rahat bir koltuk (f=2), rahat, kebab, koltuk sevdası, rahat bir meslek dalı, şeklindedir. Katılımcıların bu kategoride üretmiş oldukları bazı metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Okul müdürlüğü eskiden “fıstık” gibiydi, çünkü üzerinde baskı yoktu, tatlıydı.” (K16)

“Okul müdürlüğü eskiden “yatış yeri” gibiydi, çünkü seni kolay kolay rahatsız eden unsurlar yoktu. Çok ciddi problemler yoksa emekli olanak kadar dokunulmazdı.” (K22)

“Okul müdürlüğü eskiden “yumuşak rahat bir koltuk” gibiydi, çünkü yetkileri fazlaydı, statüsü değişti, itibarı fazlaydı, yaptırımı çoktu, sorumlulukları daha azdı. Beklentiler yoktu ve memnuniyet dikkate alınmazdı.” (K26)

“Okul müdürlüğü eskiden “kebab” gibiydi, çünkü sorumluluklar azdı, beklentiler azdı. Siyasiler kafalarına göre idareci seçerlerdi.” (K38)

“Okul müdürlüğü eskiden “koltuk sevdası” gibiydi, çünkü öğretmenlik yapmak yeterliydi, çok şartlar aranmıyordu. Müdür olmak isteyen çoktu.” (K46)

“Okul müdürlüğü eskiden “rahat bir meslek dalı” gibiydi, çünkü bürokrasi daha etkili olduğundan sadece durumu idare etmesi yeterliydi.” (K55)

3.1.3. Otoriter Olarak Okul Müdürlüğü

9 katılımcının 6 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; Buz, otoriter (f=4), öğrencilerin korktuğu bir yer, komutanlık, despot, saygınlığı var gibi ama korkulan, şeklindedir. Katılımcıların bu kategoride üretmiş oldukları bazı metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Okul müdürlüğü eskiden “buz” gibiydi, çünkü daha kabaydı. Fikirlerinizi rahat açıklayamazdınız. Keyfiyete göre atanır. Atanması için tek kriter siyasi idi. Şiddet vardı. Öğretmen kayırmalar çok fazlaydı. Veli ve öğrenciler horlanırdı.” (K6)

“Okul müdürlüğü eskiden “öğrencilerin korktuğu bir yer” gibiydi, çünkü okul müdürünün yönetimde etkisi çoktu. Hesap sorulabilirlik yoktu. Otoriter ve sert görünmek zorunda gibiydiler.” (K18)

“Okul müdürlüğü eskiden “otoriter” gibiydi, çünkü okul müdürleri öğretmenler üzerinde daha çok baskıcı bir yaklaşımla yönetmeyi üstleniyordu.” (K37)

“Okul müdürlüğü eskiden “despot” gibiydi, çünkü her konuda kendisi karar verirdi. İnternet vs. olmadığından haberleşme ve bilgiye ulaşmak kolay değildi. Kendi düşüncelerine göre okulu yönetirdi.” (K44)

“Okul müdürlüğü eskiden “otoriter” gibiydi, çünkü katı kurallarla yönetiliyordu. Üst amirlerle konuşmak zordu.” (K47)

“Okul müdürlüğü eskiden “saygınlığı var gibi ama korkulan” gibiydi, çünkü müdür denilince öğretmen ve öğrenciler korkuyla yanına gidiyordu” (K49)

3.1.4. Güvenli Olarak Okul Müdürlüğü

6 katılımcının 6 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; Güvenli liman, yapılabilir, çok uzun ömürlü, garanti kadro, kavanozun içindeki taş, halat, şeklindedir. Katılımcıların bu kategoride üretmiş oldukları bazı metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Okul müdürlüğü eskiden “yapılabilir” gibiydi, çünkü okuldaki görevin yarın ve gelecekte devam edeceğini biliyordu.” (K10)

“Okul müdürlüğü eskiden “çok uzun ömürlü” gibiydi, çünkü okul müdürü müdürlüğe ilk başladığı okulda uzun yıllar müdürlük yaptıktan sonra bu okuldan emekli oluyordu.” (K20)

“Okul müdürlüğü eskiden “garanti kadro” gibiydi, çünkü her gelen istediği kadar o okulda çivi çakmadan kalıyor ve sorumsuzca okulu yönettiğini düşünüyordu.” (K21)

“Okul müdürlüğü eskiden “kavanozun içindeki taş” gibiydi, çünkü başarılı olsa da başarılı olmasa da herhangi bir cezai yaptırım ile karşılaşmıyordu. Garantili, ömür boyu süren bir koltuk gibi düşünülebilir. ...” (K50)

“Okul müdürlüğü eskiden “halat” gibiydi, çünkü atandıktan sonra görevimize devam edeceğimizi biliyorduk.” (K51)

3.1.5. Değerli Olarak Okul Müdürlüğü

8 katılımcının 6 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; cazip, değerli bir iş (f=3), inisiyatif kullanılan, daha bağımsız, kaftan, liyakatli, şeklindedir. Katılımcıların bu kategoride üretmiş oldukları bazı metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Okul müdürlüğü eskiden “değerli bir iş” gibiydi, çünkü okul müdürlüğü yapmak daha çok risk almayı gerektiren, sorumluluğu olan, yetki kullanılan bir görevdi. Daha çok sevecek ve isteyerek yapılıyordu.” (K2)

“Okul müdürlüğü eskiden “inisiyatif kullanılan daha bağımsız” gibiydi, çünkü meslek olarak daha itibarlı, toplumun gözünde daha değerliydi.” (K9)

“Okul müdürlüğü eskiden “kaftan” gibiydi, çünkü hiçbir siyasi etki yoktu. Müdürün siyasi görüşü, mensubu olduğu sendikanın çok önemi yoktu. Başarı çokta objektif, adaletli olmasa da ödüllendirilebiliyordu.” (K31)

“Okul müdürlüğü eskiden “değerli bir iş” gibiydi, çünkü görevini bağımsız yapandı.” (K42)

“Okul müdürlüğü eskiden “liyakatli” gibiydi, çünkü okul müdürlüğünde liyakat ve kariyere bakılırdı. Hak edenler müdür oluyordu.” (K56)

3.1.6. Lider Olarak Okul Müdürlüğü

4 katılımcının 4 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; okulun önderi, olması gerektiği, güvenilen, baba, şeklindedir. Katılımcıların bu kategoride üretmiş oldukları bazı metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Okul müdürlüğü eskiden “okulun önderi, lideri” gibiydi, çünkü en iyi giyinen o idi. Her şeyi okulda ve çevrede o iyi bilirdi. Okulunda iyi öğretmenlerden biri idi.” (K8)

“Okul müdürlüğü eskiden “olması gerektiği” gibiydi, çünkü diğer personelden farklı statüde değerlendirilmekteydi. Önde giden, sözü dinlenen, yönetendi.” (K11)

“Okul müdürlüğü eskiden “baba” gibiydi, çünkü okul müdürü öğretmenlere liderlik eder, öğretmenine sahip çıkar ve saygı duyulan birisiydi.” (K52)

3.1.7. Ulaşılmaz Olarak Okul Müdürlüğü

4 katılımcının 4 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; Genel müdürlük, ulaşılmaz, makam, kapalı kapılar ardında ulaşılabilir, şeklindedir. Katılımcıların bu kategoride üretmiş oldukları bazı metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Okul müdürlüğü eskiden “genel müdürlük” gibiydi, çünkü yaptırım gücü çok fazlaydı, gıpta ile bakılan bir makamdı, astığı astık kestiği kestiği ti, her şeyi müdür bilirdi, yaş ortalaması çok yüksekti.” (K3)

“Okul müdürlüğü eskiden “ulaşılmaz” gibiydi, çünkü öğretmen ve öğrenciler size ulaşamazdı arada sırlı duvarlar vardı.” (K23)

“Okul müdürlüğü eskiden “makam” gibiydi, çünkü odasına girilmez, okulda görünmezdi.” (K33)

“Okul müdürlüğü eskiden “kapalı kapılar ardında ulaşılabilir” gibiydi, çünkü okul ortamında çok fazla görünmeyen, işlerin müdür yardımcısı tarafından yapıldığı, imza için gidilen makamda oturan biriydi.” (K35)

3.1.8. Dokunulmaz Olarak Okul Müdürlüğü

6 katılımcının 3 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; Kral (f=4) dokunulmaz, ağalık, şeklindedir. Katılımcıların bu kategoride üretmiş oldukları bazı metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Okul müdürlüğü eskiden “kral” gibiydi, çünkü yetkileri vardı. Hem öğretmen, hem öğrenci üzerinde her türlü yetkisi vardı.” (K17)

“Okul müdürlüğü eskiden “dokunulmaz” gibiydi, çünkü kadro garanti, görevi kötüye kullanmadığınız sürece size kimse dokunamıyordu. İyi yönetseniz de, kötü yönetseniz de hep müdürdünüz.” (K23)

“Okul müdürlüğü eskiden “kral” gibiydi, çünkü halkın ve okul paydaşlarının gözünde müthiş bir saygınlık vardı, yetkileri fazlaydı.” (K39)

“Okul müdürlüğü eskiden “ağalık” gibiydi, çünkü okul müdürlerinin astığı astık, kestiği kestiği.” (K40)

“Okul müdürlüğü eskiden “kral” gibiydi, çünkü tek adamdı. Kuralları ve yaptırımları vardı.” (K54)

3.1.9. Resmî Olarak Okul Müdürlüğü

3 katılımcının 2 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; ciddi, yönetici (f=2), şeklindedir. Katılımcıların bu kategoride üretmiş oldukları bazı metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Okul müdürlüğü eskiden “yönetici” gibiydi, çünkü emrinde memur olarak çalışan kâtip, yardımcı hizmetli gibi görevliler vardı.” (K12)

“Okul müdürlüğü eskiden “yönetici” gibiydi, çünkü okul ile ilgili mevzuatları uygulamaya çalışan bir memurdu.” (K45)

3.1.10. Zor Olarak Okul Müdürlüğü

Bu kategoride 1 katılımcı ‘ateşten gömlek’ metaforunu üretmiştir. Katılımcının bu kategoride üretmiş olduğu metafor ifadesi şu şekildedir:

“Okul müdürlüğü eskiden “ateşten gömlek” gibiydi, çünkü ülkenin sosyo-ekonomik yapısı, gelişmişlik düzeyi, okulun fizikî şartları, velilerin eğitim düzeyi, günümüz şartlarından daha zordu.” (K14)

3.2. Günümüzde Okul Müdürlüğüne İlişkin Metaforlar

Araştırma bulgularına göre, okul müdürlerinin okul müdürlüğüne yönelik günümüzde sahip oldukları metaforlar ile metaforların ortak özellikleri bakımından yer aldıkları kavramsal kategoriler Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. Günümüzde okul müdürlüğüne ilişkin kavramsal kategoriler ve metaforlar

Kavramsal Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	Kişi Sayısı (f)
Hizmetkâr	Hizmetkârlık, amele, hizmetçi (f=2), ateşten gömlek, gönüllü hizmetçilik, hizmet aracı, ırgat (f=2), stresli.	8	10
Siyasî	Kukla, birilerinin önerisi, ileri demokrasi denilen biatçılık, dansöz, yalalaklık, daha basit, yandaş, siyaset, şaibe.	9	9
Değersiz	Angarya, birilerinin seçtiği torpilli, kukla, ateşten gömlek, saygın değil, sıradan bir meslek, koltuk.	7	7
Güvensiz	Güvensiz liman, ateşli koltuk, bir kelebek gibi ömrü çok kısa, ateşten gömlek (f=2), koşucu yeri, pamuk ipliği.	6	7
Sorumluluk	Ateşten gömlek (f=4), yerine getirilmesi gereken görev (f=2), hizmetçi, tarlada çalışan ırgat, hamallık, başbakan.	6	10
Yetkisiz	Hizmetçi, iğneli çuval, ateşten gömlek, emir kulu, hamallık, sırtta bir yük.	6	6
Rehber	Takım koçluğu, paylaşımcı, daha insancıl, pamuk şekeri.	4	4
Belirsizlik	Su, ateşten bir gömlek (f=3), sıkıntılı.	3	5
Baskı	Ateşten gömlek (f=4), hamallık.	2	5
Ateşten bir gömlek	Dikenli gül, diken üstünde durmak.	2	2
Kariyer	Kariyer yapmak.	1	1
Toplam		54	66

Tablo 3’te görüldüğü gibi, okul müdürlerinin “okul müdürlüğü” kavramı ile ilgili günümüzdeki algılamalarına bağlı olarak 11 kavramsal kategori altında 54 geçerli metafor üretmişlerdir. Bu kavramsal kategoriler, üretilen metafor sayısına göre sırasıyla “hizmetkâr, siyasî, değersiz, güvensiz, sorumluluk, yetkisiz, belirsizlik, rehber, baskı, ateşten bir gömlek, kariyer” olarak belirlenmiştir. Okul müdürlerinin günümüzde okul müdürlüğüne ilişkin üretmiş oldukları metaforların sıralaması Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2. Günümüzde okul müdürlüğüne ilişkin kavramsal kategoriler

Şekil 2’de görüldüğü gibi, okul müdürlerinin günümüzde “okul müdürlüğü” kavramına yönelik ürettikleri metaforlar 11 kavramsal kategori altında toplanmıştır. Bu kavramsal kategorilerin ve metaforların genellikle olumsuz olduğu dikkat çekmektedir. Katılımcıların kavramsal kategoriler altında üretmiş oldukları metafor örnekleri aşağıda sunulmuştur.

3.2.1. Hizmetkâr Olarak Okul Müdürlüğü

10 katılımcının 8 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; hizmetkârlık, amele, hizmetçi (f=2), ateşten gömlek, gönüllü hizmetçilik, hizmet aracı, ırgat (f=2), stresli, şeklindedir. Katılımcıların bu kategoride üretmiş oldukları bazı metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Şimdi ise okul müdürlüğü “hizmetkârlık” gibidir, çünkü okulun eğitim öğretim işlerinden, fizikî durumundan, her şeyinden sorumlu olan, bütün sorunları gidermesi istenen makam.” (K8)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “hizmetçi” gibidir, çünkü evrak kayıt, cevap verme, okulun kaloriferlerini yakma, gelen evrakları Milli Eğitim’den alma ve teslim etme, okulun güvenliği gibi pek çok işi yapan görevli gibidir. Ekonomik olarak emrinde çalışanlardan hiçbir farkı yoktur.” (K12)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “amele” gibidir, çünkü okul müdürü okulun her şeyidir. Hizmetlisi, muhasebecisi, inşaat ustası, proje yazanı, para kaynağı yaratmak için dilenmek zorunda olan, veli ile para arasında sıkışan bir kişidir.” (K13)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “hizmetçi” gibidir, çünkü gerektiğinde temizliği bile yapar. Veliden azarı ıstır. Öğrenciye sesini bile yükseltmez. Psikolojisi bozulur.” (K17)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “ateşten gömlek” gibidir, çünkü okulun her türlü işini planlayıp yapmak, yaptırmak senin görevin. Hepsini zamanında ve doğru dürüst yapmaz zorundasın.” (K25)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “ırgat” gibidir, çünkü artık okul müdürleri keyfi uygulama yapan ağalar değil, öğrenci ve öğretmenlerine hizmet eden bireylerdir.” (K40)

3.2.2. Siyasî Olarak Okul Müdürlüğü

9 katılımcının 9 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; Kukla, birilerinin önerisi, ileri demokrasi denilen biatçılık, dansöz, yalakalık, daha basit, yandaş, siyaset, şaibe, şeklindedir. Katılımcıların üretmiş oldukları bazı metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Şimdi ise okul müdürlüğü “kukla” gibidir, çünkü bir sendikanın işlerine bağlıdır. Bir grubun işlerine bağlıdır. Zırhları, sendikaları ya da gruplarıdır. Adlarını çok fazla telaffuz etmez okul çevresi. Kimin referansı ile müdür oldularsa onun adı anılır. Genel kabul görme şansları hiç yoktur. Tek şansları, taraflarının iktidar olmasıdır. Yoksa... .” (K1)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “ileri demokrasi denilen biatçılık” gibidir, çünkü ideolojik ve politik olarak bizden olmalıdır. ‘Kendi adamınla çalışmak hükümet olarak haktır’, algısı yerleştirilmeye çalışılmıştır.” (K4)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “dansöz” gibidir, çünkü belli bir standardı yoktur. Sendikaların ve siyasetin etkisi altındadır. Keyfilik dönemi yaşanmaktadır.” (K24)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “yalakalık” gibidir, çünkü kimse hak ettiği için değil, hak etmeden birilerinin yanında olduğu için atamalar oldu. Kişinin özellikleri değil de, üyesi olduğu sendika belirleyici oldu. Başarılar ile performansın hiç önemli olmadığı sistem.” (K28)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “daha basit” gibidir, çünkü siyasilerin, sendikaların güdümünde hak etmeyen kişilerden seçilmeye başlandı, kriterler çok belirsizleştirildi.” (K32)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “yandaş” gibidir, çünkü atama yönünden güven vermeyen ve adil yapılmadığından saygınlığını yitirdi.” (K52)

3.2.3. Değersiz Olarak Okul Müdürlüğü

7 katılımcının 7 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; Angarya, birilerinin seçtiği torpilli olan, kukla, ateşten gömlek, saygın değil, sıradan bir meslek, koltuk, şeklindedir. Katılımcıların bu kategoride üretmiş oldukları bazı metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Şimdi ise okul müdürlüğü “angarya” gibidir, çünkü yardımcı hizmetli, memur, teknisyen yok, İş-Kur’dan gelen hizmetliler görevi öğreninceye kadar süreleri doluyor. Kırılan kapı kolunu, müdür veya müdür yardımcısı değiştiriyorsa, yaz tatilinde hizmetli olmadığı için okulun kapısındaki Şişeleri, çekirdek kabuklarını müdür temizliyorsa bu angaryadır.” (K15)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “birilerinin seçtiği torpilli” gibidir, çünkü kimsenin önemsemediği, değer vermediği, arkasından konuşulan, yüzüne söylenemeyen, okul müdürüyüm diye dolaşılan bir durumdur.” (K18)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “kukla” gibidir, çünkü başta siyasiler olmak üzere okul müdürü üst yöneticilerin, öğrencilerin ve velilerin oyuncağı durumundadır.” (K27)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “sıradan bir meslek” gibidir, çünkü okul müdürlüğünü artık herkes müdürden daha iyi biliyor.” (K41)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “koltuk” gibidir, çünkü günümüzde okul müdürlüğü yapmak isteyenler, okul müdürlüğünün gerektirdiği vasıfları taşımadan müdürlüğe oturmaktadırlar.” (K48)

3.2.4. Güvensiz Olarak Okul Müdürlüğü

7 katılımcının 6 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; Güvensiz liman, ateşli koltuk, bir kelebek gibi ömrü çok kısa, ateşten gömlek (f=2), koşucu yeri, pamuk ipliği, şeklindedir. Katılımcıların bu kategoride üretmiş oldukları bazı metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Şimdi ise okul müdürlüğü “güvensiz liman” gibidir, çünkü atama sisteminden dolayı eğer gerçekten müdürlük vasfına uygun olsa dahi güvenli bir liman olmaktan çıkmıştır.” (K5)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “ateşli koltuk” gibidir, çünkü sistemlerin süreklilik arz etmeden keyfi değişmesi, koşulların yeterince iyileştirilmemiş olması ve her dönemde olan keyfi uygulamaların daha da artmış olması zorlayıcılık seviyesini yükseltmektedir.” (K14)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “bir kelebek gibi ömrü çok kısa” gibidir, çünkü okul müdürünün görevden almak çok kolay.” (K20)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “ateşten gömlek” gibidir, çünkü kadro garantisi olmaması ve yaptığın işi en iyi şekilde yapmazsan görevin biteceğini bilmen belki iş garantisi açısından zararlı ama iş verimi ve iş yapma açısından olumlu.” (K21)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “koşucu yeri” gibidir, çünkü 4 yıllığına görevlendirme, 4 yıl sonra performansına göre devam veya bitiş olabilir. Onun için başarı olmak zorundayız.” (K22)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “ateşten gömlek” gibidir, çünkü çok çalışmak ve başarılı olmak zorundasınız. Koltuk artık babanızın çiftliği değildir.” (K50)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “pamuk ipliği” gibidir, çünkü ne zaman görevin sona ereceği, ya da ipin kopacağı belli değildir.” (K51)

3.2.5. Sorumluluk Olarak Okul Müdürlüğü

10 katılımcının 6 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; Ateşten gömlek (f=4), yerine getirilmesi gereken görev (f=2), hizmetçi, tarlada çalışan ırgat, hamallık, başbakan, şeklindedir. Katılımcıların bu kategoride üretmiş oldukları bazı metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Şimdi ise okul müdürlüğü “ateşten gömlek” gibidir, çünkü sorumluluk çok, yetki yok, iş yükü çok, yarın ne olacağı belli değil.” (K10)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “tarlada çalışan ırgat” gibidir, çünkü her türlü iş ve işlemin hesabının sorulduğu, çalışmalar içerisinde bizzat bulunması gerektiği, kendine verilen işi en iyi ve güzel şekilde planlaması gerektiği ifade edilen kişi.” (K35)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “ateşten gömlek” gibidir, çünkü sorumluluk artmış, yetki azalmıştır.” (K53)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “başbakan” gibidir, çünkü seçimle geliyor, yasama, yürütme, yargı unsurlarından yürütmenin başında ama vebalini ve sevabını 4 yılda görüyor ya devam ediyor ya da yetersiz bulunuyor.” (K54)

3.2.6. Yetkisiz Olarak Okul Müdürlüğü

6 katılımcının 6 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; Hizmetçi, iğneli çuval, ateşten gömlek, emir kulu, hamallık, sırtta bir yük, şeklindedir. Katılımcıların bu kategoride üretmiş oldukları bazı metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Şimdi ise okul müdürlüğü “hizmetçi” gibidir, çünkü yetkileri sınırlıdır. Okulun her şeyinden sorumludur.” (K17)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “iğneli çuval” gibidir, çünkü sorumluluk çok, yetki az, beklentiler yüksek, performansa yönelik değerlendirme atama değil, geçici görevlendirme olması nedeniyle ileriye görememenin verdiği kaygı, değişen veli ve öğrenci profili, itibarda oluşan erozyon.” (K26)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “ateşten gömlek” gibidir, çünkü sorumluluk çok, yetki yok. Okullarda denetleme değişti. Hesabı bir tek müdür verir hale geldi. Sorunların tek muhatabı müdür, başarının sahibi üsttekiler.” (K31)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “sırtta bir yük” gibidir çünkü ne yetkisi ne de tatmin eden bir maaşı vardır.” (K43)

3.2.7. Rehber Olarak Okul Müdürlüğü

4 katılımcının 4 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; Takım koçluğu, paylaşımcı, daha insancıl, pamuk şekeri, şeklindedir. Katılımcıların bu kategoride üretmiş oldukları bazı metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Şimdi ise okul müdürlüğü “takım koçluğu” gibidir, çünkü öğretmene öğrencisine değer verir. Vizyonu geniştir. Yeniliklere açıktır, çağı yakalamıştır. İyi bir danışman, iyi bir liderdir.” (K3)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “paylaşımçı” gibidir, çünkü yönetsel becerilerini ön plana çıkararak bir yaklaşım var.” (K37)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “pamuk şekeri” gibidir, çünkü üst amirlerle daha iyi iletişim kurabiliyoruz.” (K47)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “daha insancıl” gibidir, çünkü öğretmen ve öğrencilerle daha iyi iletişim kuruyor, en azından ulaşılabilir.” (K49)

3.2.8. Belirsizlik Olarak Okul Müdürlüğü

5 katılımcının 3 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; Su, ateşten bir gömlek (f=3), sıkıntılı, şeklindedir. Katılımcıların bu kategoride üretmiş oldukları bazı metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Şimdi ise okul müdürlüğü “ateşten bir gömlek” gibidir, çünkü keyfi uygulamalar ağır bastığı için yetki ve sorumluluk noktasında belirsizlik var.” (K7)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “sıkıntılı” gibidir, çünkü belirsizlik mevcuttur. Meslekî itibar her geçen gün azalmaktadır. Başarılı olduğunuzda, ‘bu sizin göreviniz’, olumsuz bir durumda ise ‘sorumluluk yalnızca sizin’ anlayışı hâkimdir.” (K9)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “ateşten bir gömlek” gibidir, çünkü bilişim çağında öğrenci ve veli profili değişim göstermektedir. Beklentileri farklıdır. İlgisi azdır. Öğretmenlerin bir kısmının görev ve sorumluluk bilinci eksiktir.” (K36)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “ateşten bir gömlek” gibidir, çünkü yarını belli olmayan, lider görevi verilip te yönetici gömleği giydirilen.” (K45)

3.2.9. Baskı Olarak Okul Müdürlüğü

5 katılımcının 2 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; Ateşten gömlek (f=4), hamallık, şeklindedir. Katılımcıların bu kategoride üretmiş oldukları bazı metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Şimdi ise okul müdürlüğü “ateşten gömlek” gibidir, çünkü üzerinde üst yönetim ve velilerin baskısı fazladır. Sorumluluk çok fazla ama yetki ve yaptırım gücü çok az.” (K16)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “ateşten gömlek” gibidir, çünkü çevreden baskılar arttı, yerinden olursun tehditleri altında iş yapmaya çalışılan bir iş oldu.” (K30)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “ateşten gömlek” gibidir, çünkü beklentiler arttı. Sorumluluklar arttı. Teknolojik gelişmeler baskıyı artırdı. İşler azalacağına çoğaldı.” (K38)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “hamallık” gibidir, çünkü üzerimizde baskı fazla.” (K39)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “ateşten gömlek” gibidir, çünkü sizi takip ediyorlar, onun baskısını kendinizde hissediyorsunuz.” (K42)

3.2.10. Ateşten Gömlek Olarak Okul Müdürlüğü

2 katılımcının 2 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; Dikenli gül, diken üstünde durmak, şeklindedir. Katılımcıların bu kategoride üretmiş oldukları metafor ifadeleri şu şekildedir:

“Şimdi ise okul müdürlüğü “dikenli gül” gibidir, çünkü idareye yani üst kademeye şirin görünmeli, veliyi her daim hoş tutmalı, öğrencinin ruh halini anlamalı, öğretmenin hem derse zamanında girmesini sağlamalı hem de sendikasına dokunulmamalı.” (K44)

“Şimdi ise okul müdürlüğü “diken üstünde durmak” gibidir, çünkü başarılı olmak zorundadır. Başarılı olmazsa yeniden görevlendirilmez.” (K55)

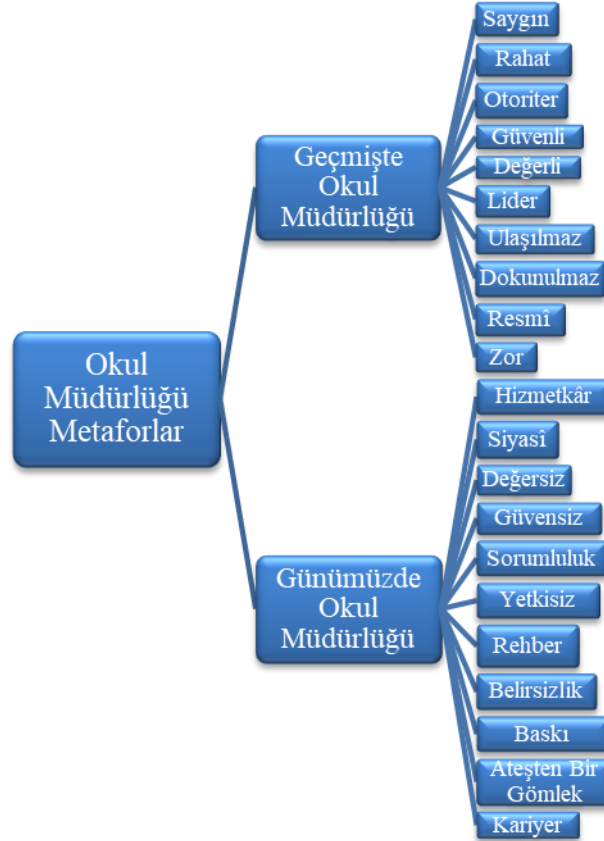
3.2.11. Kariyer Olarak Okul Müdürlüğü

1 katılımcının 1 metafor ürettiği görülmektedir. Metaforların belirtilme sıklıkları; Kariyer yapmak, şeklindedir. Katılımcının bu kategoride üretmiş olduğu metafor ifadesi şu şekildedir:

“Şimdi ise okul müdürlüğü “kariyer yapmak” gibidir, çünkü günümüzde okul müdürlüğü severek isteyerek yapılması gerekirken kariyer için veya birilerinin kendisini seçmesi, önermesi nedeni ile tercih edilmektedir.” (K2)

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, okul müdürlerinin “okul müdürlüğü” kavramına yönelik üretmiş oldukları metaforların bağlı olduğu kavramsal kategoriler karşılaştırmalı olarak Şekil 3’te sunulmuştur.

Şekil 3. Geçmişte ve günümüzde okul müdürlüğüne yönelik kavramsal kategoriler

Şekil 3’de görüldüğü gibi, okul müdürleri okul müdürlüğüne ilişkin geçmişteki algılamalarına bağlı olarak “saygın, güvenli, değerli, lider” şeklinde daha olumlu metaforlar üretmişlerdir. Günümüzdeki okul müdürlüğüne yönelik üretilen “siyasî, değersiz, güvensiz, yetkisiz, baskı, belirsizlik, ateşten bir gömlek” şeklindeki metaforların ise daha olumsuz olduğu görülmektedir.

Tartışma

Araştırma sonucuna göre, okul müdürlerinin okul müdürlüğüne yönelik geçmişte sahip oldukları metaforlar, üretilen metafor sayısına göre sırasıyla “saygın, rahat, otoriter, güvenli, değerli, lider, ulaşılmaz, dokunulmaz, resmî ve zor” kategorilerinde toplanmıştır. Okul müdürlerinin okul müdürlüğüne yönelik günümüzde sahip oldukları metaforlar ise üretilen metafor sayısına göre sırasıyla “hizmetkâr, siyasî, değersiz, güvensiz, sorumluluk, yetkisiz, belirsizlik, rehber, baskı, ateşten bir gömlek, kariyer” kategorilerinde toplanmıştır. Bazı katılımcıların okul müdürlüğünü bir makam olarak değil de onu temsil eden okul müdürü ile eşdeğer olarak algıladıkları ve buna uygun metafor ürettikleri dikkat çekmektedir. Bu durum,

okul müdürlüğünün bir temsil makamı olması nedeniyle katılımcılar tarafından “okul müdürü” ile eşdeğer olarak görüldüğü şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma sonucunda okul müdürlerinin geçmişteki okul müdürlüğüne yönelik üretmiş oldukları metaforlar, okul müdürlerine yönelik gerçekleştirilen değişik araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Örneğin, öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre, müdür kavramına yönelik olarak “otoriter kişi, kral, lider, baba ve patron” (Cerit, 2008a), “anne/baba, otoriter kişi, kral, patron, kontrol eden kişi, yönetmen, lider” (Cerit, 2008b), ve “baba” (Görgülü, 2019), şeklinde metaforlar üretildiği görülmektedir. Okul müdürleri için “otorite gücü” (Inbar, 1996), “baba” (Dönmez, 2008), “baba ve sınırlı biri” (Akan ve Yarım, 2019), “baba, lider” (Yalçın, 2011), “lider” (Demirtaş ve Özer, 2014), “yol gösterici ve lider biri olarak” (Korkmaz ve Çevik, 2018), “baba, aile reisi, anne-baba, çoban, lokomotif, kral, başbakan, gemi kaptanı, aslan, kaptan, patron, gardiyan, karınca, arı” (Yalçın ve Erginer, 2012), “baba, lider, kraliçe arı (beğ)” (Baştan, vd., 2014), “baba, diktatör, kral, padişah, başbakan, gardiyan, asker, azrail” (Çobanoğlu ve Gökalp, 2015), “otorite sahibi, sorumluluk ve yetki” (Tüzel ve Kalyon, 2017) şeklinde üretilen metaforlar da araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca, araştırma sonuçları ile benzer şekilde, öğretmen adaylarının okul müdürü kavramına yönelik olarak, “aslan, şemsiye, baba, yönetmen, başbakan” şeklinde olumlu, “diktatör, baş gardiyan, kral, patron, mahkeme duvarı” şeklinde ise olumsuz metaforlar (Keser Özmantar ve Yalçın Arslan, 2019), okul müdürlerinin ise kendileri ile ilgili olarak genellikle “orkestra şefi”, “baba”, “çınar” ve “adam gibi adam” şeklinde olumlu metaforlar (Konan ve Yılmaz, 2016) üretildiği, gündelik işlerin ortaya çıkardığı müdür tipleri olarak “babacan, müteahhit, CEO, görünen” şeklindeki tanımlamalar (Belenkuyu, Dulay ve Aypay, 2020) yapıldığı görülmektedir.

Öğrencilerin okul müdürlerine yönelik “yasakçı, kuralcı, otoriter, sınırlı, kaba konuşan, çok sert, öğrencilerle konuşmayan” (Yıldırım ve Uğur, 2011), şiddet uygulayan, kaba argo konuşan (Yalçın ve Erginer, 2014), diktatör, gardiyan, hapishane müdürü, mafya babası, patron, sinir topu (Gencer, 2021) şeklindeki algılamaları araştırmada ortaya çıkan “ciddi, buz, otoriter, öğrencilerin korktuğu bir yer, despot” gibi metaforlarla benzerlik taşımaktadır. Akan, Yalçın ve Yıldırım’ın (2014) araştırma sonucuna göre, öğretmenlerin müdür kavramına yönelik en çok ürettikleri “komutan” ve “koltuk” metaforları araştırmada ortaya çıkan “komutanlık” ve “yumuşak rahat bir koltuk” metaforları ile benzerlik taşımaktadır. Ayrıca, Koçak’ın (2011) araştırma sonucunda okul müdürleri, okul yöneticiliğini öğrencilik dönemlerinde “baskıcı, otoriter, sert, ulaşılmaz ve korkutucu” olarak, öğretmenlik dönemlerinde “yönlendirici, lider ve gereksiz bir makam” olarak, müdürlük dönemlerinde ise “koruyucu, lider ve sorun çözücü” şeklinde metaforlar ile tanımlamışlardır. Turhan ve Yaraş’ın (2013) araştırma sonucuna göre ise öğrenciler ve öğretmenler okul müdürünü genel olarak “güvenilir, güce sahip, lider ve denetleyici,” olarak algılamakta ve okul müdürlerini “baba, güce sahip, lider, hakem, aslan, komutan, kral,” şeklindeki metaforlar ile tanımlamaktadırlar. Benzer şekilde değişik araştırma sonuçlarına göre, okul yöneticilerine yönelik genellikle “güç kaynaklarını kullanmaktan yana olan otoriter, baskıcı, kuralcı ve hiyerarşik yetkilere önem veren” tanımlamalar (Örücü, 2014) ile öğrencilerin okul müdürüne yönelik “silah, bomba, azrail, polis” şeklindeki olumsuz metaforlar, “sultan, baba, prens, başkan, kral, lider, vali, şef” şeklinde güç ve otoriteyi simgeleyen metaforlar (Akbaşlı, Üredi ve Kösece, 2018) ürettikleri görülmektedir. Ayrıca, öğrencilerin okul müdürlerini “disiplinli, emir veren ve yetki sahibi” (Gökçe ve Bülbül, 2014), emirler yağdıran, ani tepkiler gösteren, otoriter, korku kaynağı (Pesen, vd., 2015), padişah, komutan, cumhurbaşkanı (Gencer, 2021), şeklinde metaforlar ile tanımladıkları görülmektedir. Bu sonuçlar, araştırmada ortaya çıkan “otoriter, lider, ulaşılmaz, dokunulmaz” kategorisindeki metaforlar ile benzerlik taşımaktadır.

Görüldüğü gibi, araştırma sonucunda geçmişte okul müdürlüğüne yönelik üretilen metaforlara benzer metaforlar üretildiği, özellikle “baba” metaforunun en fazla üretilen metaforlar arasında yer aldığı görülmektedir. Ancak, literatürde yer alan araştırma sonuçlarında

genellikle “müdür” kavramına yönelik metaforlar üretildiği görülmektedir. Bu araştırmada ise “okul müdürlüğü” kavramına ilişkin metaforlar üretilmiş olup, bu açılardan farklılık olduğu söylenebilir. Geçmişte okul müdürlüğüne yönelik üretilen metaforların belirgin özelliği, okul müdürlüğünün güç ve yetkinin kullanıldığı önemli bir makam olarak algılandığını ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, öğretmenler okul yöneticilerini tek güç sahibi, bütün kararların alıcısı ve bu kararlara itaat edilmesini bekleyen (Akan vd., 2014, s.177), daha çok yönetmeliklerle belirlenmiş kuralları uygulayan ve geleneksel yönetim anlayışını benimseyen (Boydak Özcan ve Şener, 2014, s.127) kişiler olarak algılanmaktadırlar.

Araştırmada günümüzdeki okul müdürlüğüne yönelik üretilen metaforlar, okul müdürlüğünün günümüzde daha siyasi, hizmetkâr, değersiz, güvensiz, yetkisiz, sorumluluğu yüksek, baskı ve belirsizliğin olduğu, yani “ateşten bir gömlek” olan bir makam olduğunu ve genellikle olumsuz algılandığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, az da olsa, araştırmada okul müdürlüğüne yönelik “rehber” ve “kariyer” olarak olumlu algılamalar da bulunmaktadır. Bu tanımlamaların günümüzde yürürlükte bulunan okul müdürlüğü seçme ve atama sistemi, çalışma koşulları ve yasal düzenlemeler ile ilişkili olduğu söylenebilir. Araştırma sonucuna benzer şekilde, “güvenlikçi, bilgisayar mouse’u, amortisör ve şamar oğlanı” (Dönmez, 2008), bahçıvan, (Keser Özmantar ve Yalçın Arslan, 2019) şeklinde okul müdürlüğüne yönelik olumsuz metaforlar yer almaktadır. Akan, vd.,’nin (2014) araştırma sonucuna göre, öğretmenlerin müdür kavramına yönelik üretilmiş oldukları “asker, ev hanımı, bahçıvan” metaforları, araştırmada ortaya çıkan “amele, ırgat, hamallık, emir kulu” şeklindeki metaforlar ile benzerlik taşımaktadır. Belenkuyu, vd.,’nin (2020) araştırma sonucunda, gündelik işlerin ortaya çıkardığı müdür tipleri olarak “bekçi, memur, psikolog, işi paylaşan” şeklindeki tanımlamalar, araştırmada ortaya çıkan günümüzdeki okul müdürlüğüne ilişkin üretilen “hizmetçi, amele, paylaşımcı, hamallık” şeklindeki metaforlarla benzerlikler taşımaktadır. Ayrıca, değişik araştırma sonuçlarına göre, okul yöneticilerine yönelik üretilen “karınca” metaforu (Yalçın, 2011), “hamal, hiç, işçi, sırtında dağ taşıyan hamal” metaforları (Baştan, vd., 2014), araştırmada ortaya çıkan “amele, hizmetçi, hizmetkâr, ırgat, kukla, sıradan bir meslek, hamallık, sırtta bir yük” metaforları ile benzerlik taşımaktadır. Bu sonuçlar, okul müdürlüğünün günümüzde olumsuz algılanmasını doğrular niteliktedir. Araştırmada, okul müdürlerinin okul müdürlüğüne yönelik genel olarak olumsuz metafor üretmeleri ve olumsuz algılamaları, Can’ın (2022) araştırmasında ortaya çıkan okul müdürlerinin okul yönetiminde yönetsel boyutta “eğitim sistemi”, “okul yöneticisi seçme ve atama sistemi”, “okul yöneticileri”, “fiziksel koşullar” ve “mevzuat” konularında sorunlar yaşamaları ile de açıklanabilir. Çünkü okul müdürlerinin yönetsel boyutta karşılaştıkları bu sorunlar, okul müdürlüğüne yönelik olumsuz metafor üretmelerine ve okul müdürlüğünü olumsuz algılamalarına neden olabilir.

Diğer araştırma sonuçlarına göre, okul müdürlerinin, okul yöneticiliğini öğretmenlik dönemlerinde “yönlendirici ve gereksiz bir makam” olarak, müdürlük dönemlerinde ise “sorun çözücü” olarak algılamaları (Koçak, 2011), öğrencilerin okul müdürünü “bekçi, dinleyici, rehber” olarak algılaması (Akbaşlı, vd., 2018), öğretmen ve yöneticilerin müdürleri “danışman, koç, bakıcı, bahçıvan” olarak algılaması (Cerit, 2008b), öğretmenlerin okul müdürlerini genellikle okulla ilişkili herkese kılavuzluk eden, hedef gösteren ve harekete geçiren kişiler olarak olumlu algılaması (Korkmaz ve Çevik, 2018), araştırmada ortaya çıkan “yetkisiz, değersiz, hizmetkâr, sorumluluk, rehber” şeklindeki metaforlar ile benzerlik taşımaktadır. Kaya ve Koca’nın (2020) araştırma sonuçlarına göre, 2012-2018 yılları arasında yürütülen bazı araştırmalarda okul müdürlüğü kavramına ilişkin üretilen metaforlar “koruyuculuk, sorumluluk sahibi, hoşgörülü, adil”, şeklinde olumlu insanî özellikler olarak, “sinirli, yıkıcı, tekdüze” şeklinde ise olumsuz insanî özellikler olarak sınıflandırılmıştır. Ayrıca, yönetimin fonksiyonları olarak otorite, güç unsuru, bürokrat, danışman, rehber, yol gösterici, yön verici, bilgi sahibi, bilgiyi aktaran, aydınlatıcı şeklinde sınıflandırmalar yapıldığı belirtilmektedir. Yalçın ve Erginer’in (2012) araştırma sonucuna göre, okul müdürleri genellikle öğrenci ve öğretmenleri koruyan, okullarda güven ortamı oluşturmaya çalışan, öğrencileri yönlendiren ve yol gösteren kişiler olarak algılanmaktadır. Ayrıca, okul müdürleri öğrenciler tarafından olumsuzluk unsuru,

öğretmenler ve okul yöneticileri tarafından yönlendirici ve yol gösterici, veliler tarafından ise koruyucu ve güven verici olarak algılanmaktadır. Turhan ve Yaraş'a (2013) göre, öğrenciler ve öğretmenler okul müdürünü "çalışkan ve bilgi sahibi, düzenleyici ve yol gösterici, hayatî" olarak algılamakta ve "arı, aile, arkadaş" gibi metaforlar ile tanımlamaktadır.

Görüldüğü gibi, farklı katılımcıların okul müdürü kavramına yönelik farklı algılamaları bulunmaktadır. Bu bağlamda, gerek araştırma sonucunda ortaya çıkan okul müdürlüğüne yönelik algılamalar, gerekse alan yazında yer alan araştırma sonuçları dikkate alındığında Balyer'in de (2013) belirttiği gibi, okul müdürlerinin yönetsel uygulamaları sadece yasal metinlere dayalı yürütmeleri yerine esnek düşünebilen, kalite bilinciyle hareket edebilen liderler olmalarına ihtiyaç bulunmaktadır. Böylece, okul müdürlerinin okullardaki öğretimin kalitesi üzerinde de olumlu etkileri olabilecektir. Çünkü Balıkcı ve Aypay'ın (2018) araştırma sonucuna göre, her ne kadar uygulamada birliktelik bakımından olumlu etkileri olsa da okul müdürleri, bürokratik iş ve işlemleri kendi görev ve rolleri bakımından engel olarak görmektedirler. Bursalıoğlu'na (2000) göre, okul yöneticisinin okulu amaçlarına uygun yaşatabilmesi için okul yönetimi kuram ve süreçlerini iyi bilmesi gerekir. Ancak, araştırma sonucunda, günümüzdeki okul müdürlüğünün "siyasî, değersiz, güvensiz, yetkisiz, belirsizlik, baskı, ateşten bir gömlek" şeklinde metaforlarla tanımlanması, etkili bir okul yönetimi için okul müdürlerinin okul yönetimi kuram ve süreçlerini iyi bilmelerinin tek başına yeterli olmayacağını göstermektedir. Yani, günümüzde okulu amaçlarına uygun yaşatabilmek için kuramsal bilgi, beceri, tutum ve davranışların yanında uygun politik, pedagojik, yasal, etik, örgütsel, sosyal ve kültürel koşulların da sağlanmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Çünkü Aydın'ın (1994) belirttiği gibi, bir okul örgütünün gerekli eylem özgürlüğüne sahip olabilmesi için okul yöneticisinin de gerekli eylem özgürlüğüne sahip olması zorunludur. Ayrıca, okul yöneticilerinin sorumlulukları açık, anlaşılır, ölçülebilir ve belli ölçütlere dayalı, yetki ve sorumlulukla orantılı olmalıdır.

Sonuç ve Öneriler

Okul müdürlerinin geçmişten günümüze okul müdürlüğüne ilişkin metaforik algıları bir bütün olarak ele alındığında, okul müdürlüğüne yönelik geçmişteki metaforik algılamaların daha olumlu olduğu, günümüzdeki metaforik algılamaların ise daha olumsuz olduğu görülmektedir. Araştırmada geçmişteki okul müdürlüğüne yönelik üretilen metaforlar okul müdürlüğünün daha otoriter, bürokratik ve resmî, daha saygın, güvenli, ulaşılmaz ve dokunulmaz bir makam olarak algılandığını ortaya koymaktadır. Okul müdürlüğünün günümüzde ise siyasî, değersiz, güvensiz, sorumluluğu yüksek, yetkisi az, belirsizliği ve baskısı olan bir meslek olarak algılandığını göstermektedir. Bu değerlendirmelerin ilgili dönemde yürürlükte bulunan okul müdürlüğü seçme, yetiştirme ve atama sistemi, çalışma koşulları, yasal düzenlemeler ile de ilişkili olabileceği belirtilebilir.

Araştırma sonucunda okul müdürlüğünün geçmişte daha olumlu, günümüzde ise daha olumsuz metaforlar ile ifade edilmesi, okul müdürlerinin çevresel müdahalelerden etkilenmesi ve sorumluluklarının çok olması (Demirtaş ve Özer, 2014), okul müdürlerinin yöneticiliğin bir meslek veya görev olması gerektiği konusunda belirsizlik yaşamaları (Turan, Yıldırım ve Aydoğdu, 2012), okul müdürlerinin okul yönetiminde yönetsel ve öğretimsel boyutlarda değişik sorunlar yaşamaları (Can, 2022) ile açıklanabilir.

Ayrıca, okul yöneticilerinin değişen rol tanımlamalarına uygun bir değişim göstermesi (Erkol, 2020), günümüzde okul müdürlerinin görev ve rollerine ilişkin değişimler ve beklentilerin, geleneksel rollerinden farklılık göstermesi nedeniyle okul müdürlerinin var olan ve sahip olmaları gereken yeni rolleri gerçekleştirebilmeleri için meslekî yönden geliştirilmeleri ve değişime ayak uydurmaları ihtiyacı (Balyer, 2012), okul müdürlüğünün tercih edilme durumu, çalışma koşulları, yasal düzenlemeler gibi faktörler de okul yöneticilerine yönelik üretilen metaforlarda etkili olmuş olabilir. Bununla birlikte, okul müdürlerine yönelik algılamalarda örgütsel yapının da etkisi olduğu söylenebilir. Çünkü, Hoy ve Miskel'e (2012,

s.412) göre, okullardaki yapı, davranışın oluşturulmasında belirleyici olduğu gibi, bireylerin ihtiyaç, amaç ve inançlarının şekillenmesine de yardımcı olmaktadır.

Okul yöneticilerinin atanması ve görevlendirilmelerini sağlayan yönetmeliklerin 1990-2018 yılları arasında 28 yılda 14 defa değiştirilmesi (Karip, 2018) ve son olarak 5 Şubat 2021 tarihli yönetmelik değişikliği (MEB, 2021a) okul yöneticilerinin seçilmeleri ve atanmalarının henüz sağlıklı bir yasal zemine kavuşturulmadığını göstermektedir. Can'ın (2020a) belirttiği gibi, Türkiye'de okul yöneticilerinin seçilmesi, yetiştirilmesi ve atanması süreci, sürekli değiştirilen ve eleştirilen hizmet içi eğitim, kurs, seminer, merkezî sınav, mülakat sınavı, doğrudan atama ve vekâleten görevlendirme gibi yaklaşımlarla gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, okul yönetimi ve okul yöneticilerinin sorunlarına yönelik Millî Eğitim Şûra Kararlarında ortaya koyulan çözüm önerilerinin hayata geçirilememesi (Can, 2020b) gibi sonuçlardan hareketle, okul yöneticilerinin seçilmesi, yetiştirilmesi ve atanmasına yönelik sürekli yasal düzenleme değişiklikleri ile uygulamadaki mevcut durum, çalışma koşulları ve özlük haklarının yetersizliği ve bunlara yönelik beklenti ve talepleri ile okul yöneticilerinin mesleklerine yönelik algılamalarının da metaforların ortaya çıkmasında etkili olduğu belirtilebilir. Yani, araştırmada geçmişten günümüze kadar okul müdürlüğüne yönelik üretilen metaforların okul müdürlerinin değişen görev, rol, sorumluluk ve beklentileri ile bu alandaki sürekli gerçekleştirilen ancak sağlıklı ve uygulanabilir bir yapıya kavuşturulamayan yasal düzenlemelerle doğrudan ilişkili olabileceğini göstermektedir. Can'ın (2020a) belirttiği gibi, Türkiye'de okul yöneticilerinin eğitimlerinin yeterli olmaması nedeniyle okul yöneticilerinin meslekî gelişimlerinde meslekî standartlar ve yeterlikler esas alınabilir. Böylece, okul müdürlüğüne yönelik olumsuz algılamalar en aza indirilebilir.

Okul müdürlerinin geçmişten günümüze kadar okul müdürlüğüne yönelik algılamalarını etkileyen faktörlerin neler olduğunu belirlemeye yönelik daha kapsamlı araştırmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir. Özellikle, okul müdürlüğünün günümüzde siyasî, değersiz, güvensiz, baskı, yetkisiz ve belirsizlik olarak algılanmasının nedenleri üzerinde araştırmalar faydalı olabilir. Bu amaçla, okul müdürlüğünün geçmişte ve günümüzde nasıl algılandığına yönelik öğretmen, öğrenci, veli, müfettiş, sendika temsilcileri, Bakanlık yetkilileri gibi farklı katılımcılar ile nitel, nicel ve karma yöntemlere dayalı araştırmalar gerçekleştirilebilir. Bununla birlikte, okul müdürlüğüne yönelik günümüzdeki olumsuz algılamalar nedeniyle okul müdürlüğünün statüsü ve mevcut durumu eğitim politikaları bağlamında yeniden ele alınmalı, gerekli yasal ve pedagojik düzenlemeler yapılmalı, okul müdürlüğü tercih edilebilir bir meslek konumuna getirilmelidir. Okul müdürlerinin meslekî gelişimlerini sağlamaya yönelik e-mentorluk uygulamaları başlatılabilir. Okul müdürlüğüne ilişkin meslekî standartlar ve yeterlikler belirlenmeli, okul müdürleri buna uygun seçilmeli, yetiştirilmeli, atanmalı ve sürekli meslekî gelişimleri sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Akan, D., ve Yarım, M. A. (2019). İlkokul öğrencilerinin okul ve okul müdürü kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 223-233.
- Akan, D., Yalçın, S. ve Yıldırım, İ. (2014). Teachers' metaphoric impressions related to 'School Manager'. *Elementary Education Online*, 13(1), 169-179.
- Akbaşlı, S., Üredi, L. ve Kösece, P. (2018). Analyzing the metaphorical perceptions of secondary education students related to the variables of school principal and teacher. *OPUS-International Journal of Society Researches*, 9(16), 1566-1585. doi: 10.26466/opus.464597
- Aydın, M. (1994). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.
- Balcı, A. (2001). *Etkili okul ve okul geliştirme, kuram ve uygulamada araştırma*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Balıkçı, A. ve Aypay, A. (2018). An investigation of school principalship in the context of bureaucracy. *Turkish Studies*, 13(11), 1535-1560. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.1339>
- Balyer, A. (2012). Çağdaş okul müdürlerinin değişen rolleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(2), 75-93.
- Balyer, A. (2013). Okul müdürlerinin öğretimin kalitesi üzerindeki etkileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(2), 181-214.
- Balyer, A. ve Gündüz, Y. (2011). Değişik ülkelerde okul müdürlerinin yetiştirilmesi: Türk Eğitim Sistemi için bir model önerisi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4(2), 182-197.
- Başaran, İ. E. (1996). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Baştan, A., Tetik, İ. ve Kasımay, C. (2014). Okul müdürlerinin “müdür” algılarının incelenmesi. *9. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi içinde* (ss. 14-16). Kasım 2014, Ankara.
- Belenkuyu, C., Dulay, S. ve Aypay, A. (2020). Typologies of principals: School administration and routine works. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 26(Special Issue 1), 117-162. doi: 10.14527/kuey.2020.003
- Boydak Özcan, M. ve Şener, G. (2014). Öğretmenlerin okul müdürü algılarının liderlik modellerine göre incelenmesi: Elazığ İli örneği. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 111-130.
- Bursalıoğlu, Z. (2000). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Can, E. (2020a). Okul yöneticilerinin meslekî gelişiminde e-mentorluk. S. Öngöz (Ed.). *Eğitim bilimleri alanında elektronik mentorluk*, içinde (ss.151-174), Ankara: Pegem Akademi.
- Can, E. (2020b). Türk Millî Eğitim Şûra Kararları (1939-2014): Eğitim yönetimi, okul yönetimi ve okul yöneticileri. *IPCEDU-2020 E-Kitabı* içinde (ss.291-311), Ankara: Pegem Akademi.
- Can, E. (2022). Okul yönetiminin sorunları: Okul müdürlerinin değerlendirmeleri. *Yaşadıkça Eğitim*, 36(2), 402-433. doi: 10.33308/26674874.2022362411
- Cerit, Y. (2008a). Öğretmen kavramıyla ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.
- Cerit, Y. (2008b). Öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin müdür kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 3-13.
- Çelikten, M. (2004). Bir okul müdürünün günlüğü. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 123-135.
- Çobanoğlu, N. ve Gökalp, S. (2015). Öğretmen adaylarının okul müdürüne ilişkin metaforik algıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 279-295.
- Demirtaş, H. (2014). Okul örgütü ve yönetimi. R. Sarpkaya (Ed), *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi* içinde (ss.89-140). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demirtaş, H. ve Özer, N. (2014). Okul müdürlerinin bakış açısıyla okul müdürlüğü. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(1), 1-24.
- Dönmez, Ö. (2008). *Türk eğitim sisteminde kullanılan yönetici metaforları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Erdoğan, İ. (2000). *Okul yönetimi ve öğretim liderliği*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Erkol, H. (2020). Geçmişten günümüze yönetici metaforlarının analizi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(24), 3012-3042. doi: 10.26466/opus.605482

- Gencer, M. (2021). Öğrencilerin okul ve okul müdürü kavramına ilişkin metaforik algıları. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi* 2021, 11(2), 729-754, doi:10.23863/kalem.2021.222
- Gökçe, A. T. ve Bülbül, T. (2014). Okul bir insan bedenidir: Meslek lisesi öğrencilerinin okul algılarına yönelik bir metafor çalışması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 63-88.
- Görgülü, D. (2019). Metaphorical perceptions of the school directors and teachers related to school principalship. In: Erçetin Ş., Potas N. (eds) *Chaos, Complexity and Leadership 2017*. ICCLS 2017. Springer Proceedings in Complexity. Springer, Cham https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-89875-9_50. (Erişim tarihi: 20.11.2020).
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2012). *Educational administration, theory, research and practice*. S. Turan (Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Inbar, D. E. (1996). The free educational prison: Metaphors and images. *Educational Research*, 38(1), 77-92. doi:10.1080/0013188960380106.
- Karip, E. (2018). *Okul müdürü başöğretmendir*. <https://tedmem.org/vurus/okul-muduru-basogretmendir>. (Erişim tarihi: 07.01.2021).
- Kaya, M. ve Koca, İ. (2020). Okul müdürü kavramına ilişkin metafor araştırmalarının incelenmesi: Bir meta-sentez çalışması. *Alanyazın*, 1(1), 23-38.
- Keser Özmantar, Z. ve Yalçın Arslan, F. (2019). Metaphorical perceptions of prospective EFL teachers related to Turkish education system. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 9(1), 255-304, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2019.009>.
- Kesik, F. ve Aslan, H. (2020). Metaphoric expressions of the students about the concept of happiness. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 26(2), 303-354. doi: 10.14527/kuey.2020.007.
- Koçak, Ö. (2011). *Okul müdürlerinin, öğrencilik, öğretmenlik ve müdürlük dönemlerindeki okul yöneticiliğine ilişkin metaforik algıları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Konan, N. ve Yılmaz, S. (2016). Lise müdürlerinin okul müdürüne ilişkin metaforik algıları. K. Beycioğlu, N. Özer, D. Koşar, İ. Şahin (Ed), *Eğitim Yönetimi Araştırmaları* içinde (ss. 340-352). Ankara: Pegem Akademi.
- Korkmaz, M. ve Çevik, M. S. (2018). Ortaokul öğretmenlerinin müdür kavramına ilişkin metaforik algıları. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11(4), 973-1002, <http://dx.doi.org/10.30831/akukeg.393339>.
- Lum, B. J. (1997). Student mentality: Intentionalist perspectives about the principal. *Journal of Educational Administration*, 35(3), 210-233.
- Miles, M. B., & Huberman, M. A. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. Sage.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2017). *Öğretmen strateji belgesi 2017-2023*. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_06/09140719_Strateji_Belgesi_Resmi_Gazete_sonrasY_ilan.pdf, (Erişim tarihi: 10.12.2021).
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018). *Güçlü yarınlar için 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi*. http://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_VIZYONU.pdf, (Erişim tarihi: 01.07.2021).

- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2021a). *Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği*. 5 Şubat 2021 CUMAResmî Gazete Sayı: 31386.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2021b). *20. Milli Eğitim Şura Kararları*. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_12/08163100_20_sura.pdf, (Erişim tarihi: 08.02.2022).
- Morgan, G. (1998). *Yönetim ve örgüt teorilerinde metafor*. İstanbul: Mess Yayınları.
- Örücü, D. (2014). Öğretmen adaylarının okul, okul yönetimi ve Türk eğitim sistemine yönelik metaforik algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 20(3), 327-358.
- Özdemir, M. (2018). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Pesen, A., Kara, İ. ve Gedik, M. (2015). Çocuk gelişimi bölümü 2. sınıf öğrencilerinin “müdür” kavramına ilişkin metafor algıları. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 28-48.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496.
- Sezer, Ş. ve Engin, G. (2021). Okullara yönetici seçme, yetiştirme ve atamaya ilişkin yönetici görüşleri: Durum çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 46(206), 263-280.
- Turan, S., Yıldırım, N. ve Aydoğdu, E. (2012). Okul müdürlerinin kendi görevlerine ilişkin bakış açıları. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2(3), 63-76.
- Turhan, M. ve Yaraş, Z. (2013). Öğretmen ve öğrencilerin öğretmen, disiplin, müdür, sınıf kuralları, ödül ve ceza kavramlarına ilişkin metafor algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), 129-145.
- Tüzel, E. ve Kalyon, D. Ş. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının okul yöneticilerine ilişkin algıları. *Turkish Studies*, 12(33), 501-522.
- Tüzel, E. ve Şahin, D. (2014). İlköğretim birinci kademe öğrencilerinin okul yöneticilerine ilişkin metaforları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 355-396.
- Yalçın, M. (2011). *İlköğretim okullarında okul müdürlerine ilişkin metaforik algılar*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Yalçın, M. ve Erginer, A. (2012). İlköğretim okullarında okul müdürüne ilişkin metaforik algılar. *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi*, 1(2), 229-256.
- Yalçın, M. ve Erginer, A. (2014). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul müdürü algılarına ilişkin yaptıkları çizimler. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 39(171), 270-285.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, N. (2011). Yöneticilik görevinin okul müdürlerine olumlu ve olumsuz katkıları. *Eğitim ve Bilim*, 36(161), 230-245.
- Yıldırım, N. ve Uğur, M. (2011). Öğrencilerin algısından okul müdürü imgelerinin karikatürize ifadeleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 409-426.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir. Yazarlar etik kurul izni gerektiren çalışmalarda, izinle ilgili bilgileri (kurul adı, tarih ve sayı no) yöntem bölümünde ve ayrıca burada belirtmişlerdir.

Kurul adı: Kırklareli Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu

Tarih: 19/04/2021

No: E-35523585-302.14.99-9336